

Kommunal- og distriktdepartementet
Postboks 8112 Dep
0032 OSLO

Deres ref:

Vår ref: 22/04063-4 /

Dato: 15.12.2022

Nord universitets innspill til stortingsmeldingen om samisk språk, kultur og samfunnsliv

Nord universitet har laget en felles uttalelse sammen med UiT og Samisk Høgskole til departementet i forbindelse med arbeidet med meldingen til Stortinget om samisk språk, kultur og samfunnsliv. Videre har vi deltatt i egen høring i Levanger med representanter for de to departementene KD og KDD.

Vi finner likevel grunn til å lage en egen uttalelse, hvor vi ønsker å fokusere på tre særskilte tema:

1. Studietilsynsforskriften
2. Forskerskole
3. Senter for samisk og urfolkstudier

1. Studietilsynsforskriften som til tross for unntaksbestemmelsen, gjør det krevende for UH-institusjoner med ansvar for samiske språk å gjennomføre studiepoenggivende begynneropplæringskurs.

Nord universitet lyste ut og startet studiet *Sørsamisk begynnernivå del 1* høsten 2020 i samarbeid med Gielem nastedh, språksentret på Snåsa:

<https://www.nord.no/no/studier/sorsamisk-begynnerniva-del-1>. Per i dag er det kritisk mangel på lærere i sør- og lulesamisk. Det er derfor krevende å få i stand språkkurs, selv etter unntaksbestemmelsen av 2017. Denne gir utvidet mulighet for samarbeid med eksterne aktører for studier med omfang på 30 studiepoeng eller mindre, forutsatt at samarbeidsparten «*driver forskning, kunstnerisk utviklingsarbeid eller faglig utviklingsarbeid på nivå med institusjonens eget fagmiljø*» (studietilsynsforskriften § 2-4). Dette innebærer i praksis at samarbeidsparten ikke kan være en videregående skole eller samisk språksenter, slik de er organisert i sørsamisk område. Disse aktørene ønsker på sin side samarbeid med Nord universitet for å kunne gjennomføre studiepoenggivende begynnerkurs i samisk.

Nord universitet planlegger å arrangere et kurs i *Sørsamisk begynnernivå del 2*, samtidig som det er behov for oppstart av ny *del 1*. Behovet for grunnopplæring i sør- og lulesamisk er stort. Vi har nå godt kvalifiserte eksterne lærerkrefter i sørsamisk, men det er svært krevende å gjennomføre alle etterspurte kurs innenfor Studietilsynsforskriftens krav om at minst 50 prosent av årsverkene tilknyttet studietilbudet skal utgjøres av ansatte med hovedstilling ved institusjonen. Dette svekker vår mulighet til å gi grunnopplæring i samisk språk som er nødvendig for å styrke samisk kompetanse bl.a. i profesjonsstudiene.

Vi mener at departementet/NOKUT må ha tillit til at UH-institusjonene sikrer at faglige krav oppfylles, selv om hoveddelen av undervisningen utføres av ansatte ved samarbeidende institusjon.

Nord universitet foreslår derfor at det gjøres unntak fra Studietilsynsforskriftens krav når det gjelder grunnleggende opplæring i samiske språk, i særdeleshet de alvorlig truede språkene, sørsamisk og lulesamisk. Dette unntaket bør kunne gis for en periode på inntil 5-7 år.

2. Felles nasjonal Samisk forskerskole

De samiske akademiske miljøene er små og aktiviteten bæres ofte av få enkeltforskere. For å utvikle akademiske fagmiljø innen samisk samfunn, språk og kultur er det nødvendig med en betydelig oppbygging av samiske fagmiljø. Samisk høgskole, UiT-Norges arktiske universitet og Nord universitet har derfor besluttet å samarbeide om å etablere en felles nasjonal samisk forskerskole. Forskerskolen skal tjene som en overbyggende struktur som styrker, synliggjør og rekrutterer til det samiske fagmiljøet.

En forskerskole vil være viktig for mindre institusjoner. Også andre fagmiljøer både nasjonalt og internasjonalt rettet mot samisk og urfolksspørsmål er planlagt inn som en del av forskerskolen. Forskerskolen har flere formål:

- Rekruttering og kvalifisering innen samisk kompetanse og styrking av samisk fagspråk
- Styrke forskeridentiteten
- Øke antall avlagte doktorgrader innen samisk
- Styrke nasjonale og internasjonale nettverk
- Mulighet for stipendiater til å søke støtte til konferansedeltagelse

En samisk forskerskole vil øke tilfanget av forskning som vokser ut fra det samiske miljøet, samt ha ringvirkninger for utdanninger i en vid forstand.

3. Senter for samisk og urfolksstudier

Nord universitet har opprettet innenfor egne budsjetter et Senter for samisk og urfolksstudier og er i prosess med ansettelse av fast senterleder.

Ambisjonen er å få flere tilsatte ved senteret, ikke minst med tanke på å kunne jobbe med et eget samisk bibliotek for både faglitteratur og språk. Dette er et område som vil kreve ressurser og som er nødvendig for at man skal kunne få til forskning og utvikle sør- og lulesamisk fagspråk.

Vi har drøftet opprettelsen av senteret med Statsforvalteren i Nordland og Statsforvalteren i Trøndelag, samt med både Trøndelag og Nordland fylkeskommune. Vi opplever at det er stor interesse og entusiasme for at det kan lages et eget senter som kan koordinere arbeidet som må gjøres for å bygge et sterkere faglig miljø både for språk og høyere utdanning.

I likhet med det statssekretær Oddmund L. Hoel sa i sin oppsummering på innspillmøtet ved Nord universitet i Levanger 30. november, tror vi det er helt nødvendig med en samordning lokalt, regionalt og nasjonalt. Nord universitet tar vårt nasjonale ansvar for høyere utdanning innenfor sør- og lulesamisk på alvor. Derfor mener vi det er nødvendig at både regionale og nasjonale myndigheter bidrar til at opprettelsen av Senter for samisk og urfolksstudier blir så sterkt som mulig alt fra starten.

Vi mener det er god grunn til å se hvordan man kan utnytte det faktum at begge språkene – både sørsamisk og lulesamisk – også er språket som snakkes av samer på svensk side av grensen. Med den økte interessen fra bl.a. Nordisk Råd om nordisk samarbeid, mener vi at norske myndigheter må ta initiativ til at det kan lages et nordisk prosjekt for sør- og lulesamisk. Det vil bidra til at Senter for samisk og urfolkstudier ved Nord blir mer robust, vi får forent kreftene bedre og det vil gi et større grunnlag både for forskning og høyere utdanning.

Med vennlig hilsen

Hanne Solheim Hansen
Rektor

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer.